

Syyttäjälaitos

27.11.2019

Dnro VKST031/61/19

Eduskunta
Lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Lakivaliokunta on pyytänyt Syyttäjälaitokselta lausuntoa aloitteeseen KAA 1/2019 vp Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltämiseksi.

Ehdotuksen mukaan tulisi ryhtyä lainvalmisteluun kaiken ikäisten tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen kieltämiseksi. Tällaisen erillislain tarvetta perustellaan sillä, että se osoittaisi silpomisen olevan Suomessa kiellettyä. Laki kattaisi myös ulkomailla tapahtuvat silpomiset. Aloitteessa ei selvästi todeta esitettävän lain suhdetta rikoslakiin - onko tarkoitus säätää esimerkiksi erilliskriminalisoinnista vai onko aloitteessa kysymys vain säännöstöstä, joka määrittelee kielletyn silpomisen

Asia: KAA 1/2019 vp Tyttöjen sukuelinten silpomisen kieltäminen

Suomessa on lailla saatettu voimaan Naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta Istanbulissa 11 päivänä toukokuuta 2011 tehty Euroopan neuvoston yleissopimus (SopS 53/2015), jonka 38 artikla käsittelee silpomista ja 41 artikla eri osallisuutta sen tekemiseen. Silpomisen yleismaailmallinen rangaistavuus on siten lain tasolla julistettu.

Kuten aloitteessa on todettu, silpominen on jo ennen sopimuksen voimaansaattamista ollut kiellettyä ja rangaistavaa rikoslain pahoinpitelyä ja törkeää pahoinpitelyä koskevien säännösten vastaisena menettelynä. Osallistuminen, yllyttäminen tai avunanto tällaisen rikokseen on rangaistavaa rikoslain 5 luvun mukaisesti. Näin ollen rikos voi toteutua esimerkiksi lähettämällä lapsi tarkoituksellisesti toiseen maahan silvottavaksi, vaikka lähettävä henkilö ei itse silpomiseen osallistuisikaan.

Rikoslain 1 luvussa on säännökset Suomen rikoslain soveltamisesta, kun rikos on tehty muualla kuin Suomessa. 5 §:n mukaan silpomiseen, joka kohdistuu suomalaiseen tai Suomessa pysyvästi asuvaan ulkomaalaiseen sovelletaan Suomen lakia. Lain 6 §:n mukaan Suomen kansalaisen ja Suomessa pysyvästi asuvan henkilön tekemään rikokseen sovelletaan Suomen lakia. Vaikka itse silpominen tehtäisiinkin ulkomailla, sen tekopaikaksi voidaan katsoa 10 §:n nojalla katsoa Suomi, jos rikoksen osatekoja, avunantoa tai yllytystä on tapahtunut Suomessa. Näissä tilanteissa siis ulkomailla tapahtuva silpominen on rangaistavaa lähtökohtaisesti jo nyt.

Syyttäjälaitos

27.11.2019

Dnro VKST031/61/19

Kuitenkin rikoslain 1 luvun 11 § mukaan vieraan valtion alueella tapahtuvan rankaiseminen Suomen lain mukaan edellyttää sitä, että teko on rangaistava myös tekopaikan lain mukaan. Tekopaikan lainsäädännön ja rangaistuskäytännön selvittäminen on tällaisen rikoksen kyseessä ollen käytännössä lähes mahdotonta. Säännöksen toisen momentin mukaan tätä kaksoisrangaistavuuden määritelmää ei kuitenkaan sovelleta pahoinpitelyyn tai törkeään pahoinpitelyyn, jos tekijä on Suomen kansalainen tai siihen vertautuva, jos teko on naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta tehdyn Euroopan neuvoston yleissopimuksen 38 artiklassa tarkoitettu naisen sukuelinten silpominen. Suomalaisen tai sellaiseen vertautuvan uhrin osalta ei vastaavaa lievennystä kaksoisrangaistavuuteen ole säädetty.

Edellä mainituissa säännöksissä on joitain rajoituksia niiden soveltumiseen koskien esimerkiksi sitä, milloin ulkomaalainen täällä asuva henkilö rinnastetaan Suomen kansalaiseen.

Silpominen on siis rangaistavaa Suomessa tehtynä. Samoin se on rangaistavaa ulkomailla tehtynä siltä osin kuin lainsäätäjät on katsonut aiheelliseksi laajentaa Suomen rikoslain soveltamisalaa tekoihin ulkomailla.

Rikosoikeuden ja teon kiellettävyyden näkökulmasta olennainen kysymys on, missä tilanteissa Suomen rikoslain halutaan soveltuvan ulkomailla tehtyihin silpomisiin. Rikoslaisissa on säädetty ne tilanteet, joissa teolla on katsottava olevan riittävän kiinteä liityntä Suomeen, jotta rankaiseminen täällä on perusteltua. Aloitteesta ei ilmene, onko tähän soveltumisalaan tarkoitus saada laajennus. Jos halutaan, että silpominen on kiellettyä ja rangaistavaa aina, missä päin maailmaa tahansa tehtynä ja kenen tahansa toimesta ja uhrin ollessa kuka tahansa, se voidaan toteuttaa sisällyttämällä silpomista sisältävät pahoinpitelyteot niihin kansainvälisiin rikoksiin, joissa rankaiseminen on tekopaikan laista riippumatonta.

Jos silpomisesta säädetään erillislaki, tulisi siinä samalla määritellä lain vastaisen menettelyn rangaistavuus, esimerkiksi viittaamalla rikoslakiin. Samalla tulisi tarkistaa vastaako Suomen rikoslain soveltamisala sitä, miltä osin säädettävä erillislaki silpomisen kieltää. Kaksoisrangaistavuuden vaatimuksesta olisi syytä päästä kaikissa tilanteissa kokonaan eroon.

Jos ehdotettavalla erillislaille ei ole tarkoitettu laajennusta Suomen rikoslain soveltamisalaan, on kysymyksessä lähinnä informatiivinen laki. Silpominen on jo kiellettyä Suomessa ja ulkomailla tehtynä siltä osin, kuin teko kuuluu Suomen rikoslain soveltamisalaan.

Syyttäjälaitos

27.11.2019

Dnro VKST031/61/19

Jos silpomisen taustalla on lähinnä maahanmuuttajien piirissä tietämättömyyttä teon kiellettävyydestä Suomessa, on teon kriminalisoinnin tunnetuksi tekeminen joka lain muodossa tai muutoin tietoisuutta lisäämällä kannatettavaa. Tietoa tästä annettaessa olisi syytä korostaa, että silpominen on rangaistavaa myös ulkomailla tehtynä ja rangaistavaa se on myös niiden ihmisten osalta, jotka Suomesta käsin siitä sopivat tai silpomiseen muutoin myötävaikuttavat, vaikka itse silpominen tapahtuisikin ulkomailla toisten henkilöiden toimesta.

Sukupuolielinten silpomisen esiintyvyyttä on läpi käyty STM:n julkaisuissa 2019:1 (Tytttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen estämisen toimintaohjelma) ja 2019:27 (Väkivallaton lapsuus, toimenpidesuunnitelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020-2025, osa II). Julkaisujen mukaan (Ihmisoikeusliitto&End FGM EU 2018) Suomessa ei ole nostettu yhtään syytettä silpomisen takia (v. 2018 mennessä). Sama käsitys on syyttäjälaitoksessa, tosin tilastojärjestelmä on varsin huono, mutta myös pieni kysely syyttäjille vahvistaa tätä käsitystä. Vuonna 2019 on nostettu yksi syyte (törkeä pahoinpitely – tytölle tehty ulkomailla ns. suppea ympärileikkaus, vastaajana isä, syyte hylätty, äiti käyttänyt kieltäytymisoikeutta).

Silpominen on siis jo kriminalisoitu, mutta ongelma on, että niistä ei tehdä ilmoituksia eli niitä ei edes päästä tutkimaan rikosepäilyinä. Oman haasteen tuo se, että silpominen on pääosin aina toimeenpantu ulkomailla (vaikuttaa näytön saamiseen), vaikka kohdistuu suomalaiseen/pysyvästi Suomessa asuvaan, ja lähiomaiset eli vanhemmat tai muut sukulaiset ovat aktiivisia asian suhteen eli ovat joko epäillyn asemassa tai mahdollisesti todistajina ja heillä on lisäksi usein valta-asema uhreihin nähden ja uhrin ovat heistä lisäksi riippuvaisia eivätkä siten ole valmiita kertomaan asioista eivätkä muutkaan lähipiirissä halua todistaa asiassa (käyttävät kieltäytymisoikeutta OK 17 luku 17 ja 18 §, mikä estää näytön saamisen).

Pia Mäenpää
Erikoissyöttäjä